

jeg ikke antager, at det har synderligt at betyde. Men jeg vil dog sige om Loven, selv saaledes som den her foreligger, at jeg desuagtet er det ærede Medlem, der har indbragt den, taknemlig, fordi han har gjort det; jeg glæder mig over, at Sagen er bragt frem, og skal foreløbig stemme for dens Overgang til anden Behandling i Haab om, at et Udvalg vil kunne bringe noget Bedre ud af den. Jeg gør det, idet jeg heller ikke for mit Bedkommende kan finde den foreløbige Løsning af Loven af 19de Februar 1861 tilstrækkelig fyldestgørende, men troer, at den fra begge Sider endnu lader meget tilbage at ønske. Jeg skal ikke her dvæle ved alle de enkelte Bestemmelser i denne Lov, som der dog er fuld Jøite til at modificere, hvis Virkninger man ikke engang dengang, man gav Loven, paa nogen- somhelst Måde har overseet. Det er ganske andre Ting, man har opnaaet ved flere af disse enkelte Bestemmelser, end man har tilsigtet — paa samme Tid jeg ganske vist troer, at denne Lov har udrettet noget Væsentligt baade ved at reformere Fæstevæsenet, og fremfor alt ved den ganske overordentlige Tilflyndelse, som den har givet til Selveiendoms Indførelse. Jeg skal som sagt ikke nævne de mange enkelte Bestemmelser i denne Lov; det er ogsaa mange Steder fremhævet, hvilke Mangler der staae tilbage at afhjælpe. Vi behøve kun at see paa den første Paragraph, hvor den Passus, som Rigsdagen satte til: Ordet „altsaa“ og hvad der følger derefter, er kommen til at udelukke enkelte Selveiergaarde fra den Frihed, som man tilsigtede at give alle Selveiergaarde, der have været 20 Aar i Eie, nemlig de Selveiere, der samtidig have besiddet en anden Gaard. Fremdeles skal jeg kun nævne Bestemmelserne om Afstågten, idet man ved at fastsætte denne Enkæpention, om jeg maa bruge dette Udtryk, som en Deel af den aarlige Afgift, jo derved ligefrem har sat en Præmie for Godseterne til at tage en høj Indfæstning, den Deel af Afgiften, som jo altid og fra alle Sider altid har været betragtet som det fletteste ved dette flette Forhold. Og fremfor Alt er selve Hovedbestemmelsen ingenlunde fyldestgørende; selv for Godseterne er det ikke altid fyldestgørende, at

de maae faae en Tiendedeel af Godset til fri Raadighed; i mange Tilfælde vilde de vistnok være tilbøielige til at bringe endogsaa betydelige Offre for at faae en større Deel af Godset til fri Raadighed, og endelig maa denne Bestemmelse aabenbart i mange Tilfælde være en ligefrem Uret imod endeel af Fæsternes Familie, nemlig imod den tiende Fæstefamilie, som her kan blive priisgiven til Fordeel for de ni andre Familier. Fra hvilket Standpunkt jeg altsaa seer denne Lov, troer jeg ikke, at det er noget fuldkomment, der er bragt tilveie ved den; jeg troer, at det er noget Godt, men at det tillige er Noget, hvorpaa der maa bygges videre, og som maa udvides ganske overordentlig, for at man skal kunne opnaae et Resultat, som man virkelig kan blive staaende ved. Hvad altsaa Resultatet angaaer, da er jeg ganske vist forsaavidt enig med den ærede Forslagsstiller og de andre Medlemmer, der have havt Ordet, at jeg ikke seer nogen Hindring for, at man her endogsaa kan gaae til en Afløsning, navnlig naar de nuværende Contracter ere udløbne. Spørgsmaalet er jo, hvorledes man vil betragte det Retsforhold, der her er tilstede. Det har aldrig for mig været afhængig af historiske Betragtninger; jeg troer, at der maaskee neppe er nogen Sag, i hvilken der er bragt flere historiske Bidsfærelser frem, end netop i Fæstesagen. Jeg troer blandt andet, at det var meget tvivlsomt, hvorvidt det retligt eller oconomisk var forstandigt eller hensigtsmæssigt, at man ordnede denne Lovgivning saaledes, som den blev ordnet i Slutningen af forrige Aarhundrede. Det var jo heller ikke de Folk, der ellers gennemførte de ubetinget heldige Reformere i Landforholdene, fra hvem denne Reform af Landbolovgivningen skrev sig. Men da det nu er slaaet fast, da vi have faaet denne Lovgivning og fremfor Alt, naar man betragter de factiske Forhold, der have udvidet sig paa Basis af denne Lovgivning, kan jeg ikke see nogen væsentlig Indvending mod en sliq Afløsning, en sliq Expropriation for Almeenvælets Skyld. Netop da jeg anerkjender, at dette Forhold trods de Forbringere, som ere skeete ved Loven af 19de Februar 1861, uagtet ved denne Lov de værfte Metter ere